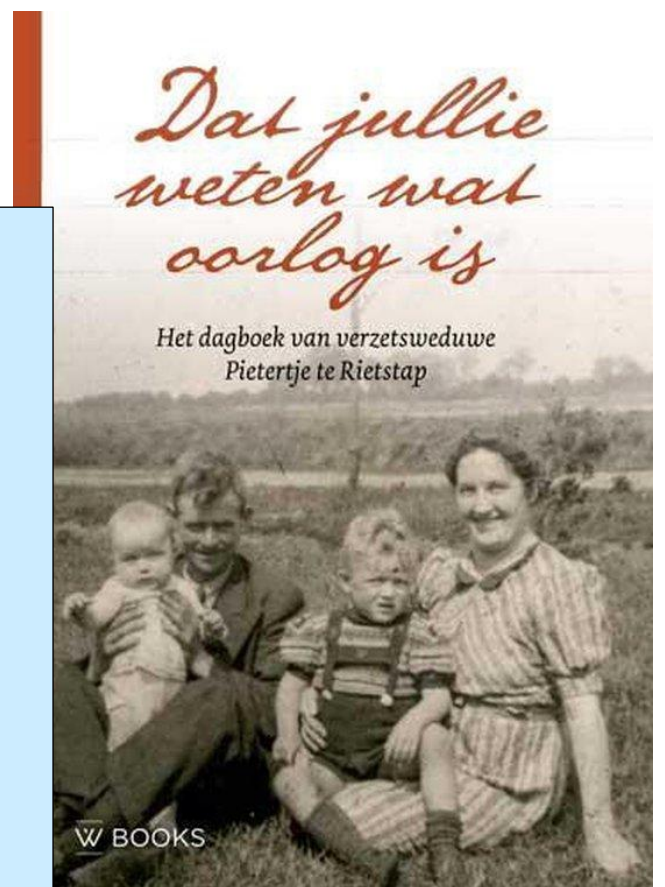

Bergentheim: Verzetsgroep

De 2de maart 1945 was een inktzwarte dag in de geschiedenis van onze streek. Op die dag werden bij Varsseveld 46 mannen door de Duitsers als represaille gefusilleerd, onder wie 12 mannen uit Bergentheim, Beerzerveld en omgeving. Zij waren alle lid van het actieve verzet.

De mannen waren eerder dat jaar (half januari) gearresteerd en via 't kamp Erica bij Ommen en het Huis van Bewaring in Almelo overgebracht naar de gevangenis De Kruisberg bij Doetinchem. Op 26 februari werden vier Duitsers door leden van de ondergrondse knokploeg gedood door ophanging. Uit represaille werden 46 politieke gevangenen door de Duitsers uit De Kruisberg gehaald en in een korenveld doodgeschoten. Onder de 46 gefusilleerden waren deze 12 mannen uit Bergentheim en omgeving.

- **Albert Bols (19-12-1909), Bergentheim, 35 jaar**
- **Gerrit Griemink (09-11-1917), Bergentheim, 27 jaar**
- **Gerrit Luichies (09-08-1886), Brucht, 58 jaar**
- **Gerrit Jan Ormel (13-11-1910), Kloosterhaar, 34 jaar**
- **Derk Jan te Rietstap (07-04-1913), Kloosterhaar, 31 jaar**
- **Geert Salomons (10-06-1914), Bergentheim, 30 jaar**
- **Hermannus Schuurman (25-02-1914), Bergentheim, 31 jaar**
- **Roelof Seinen (19-09-1912), Bergentheim, 32 jaar**
- **Willem v.d. Sluis (03-04-1910), Bergentheim, 34 jaar**
- **Albert Timmerman (11-01-1898), Bergentheim, 47 jaar**
- **Volter Oordt (27-08-1919), Beerzerveld, 25 jaar**

Bergentheim: Na de oorlog...

Hierboven staat de familie Euverman. De soldaat is Arnold Euverman, omringd door zijn ouders en verdere familie.

De onderste foto is van de familie Langius; een zoon was getrouwd met Linie Mulder, zij was verkoper bij De Bijenkorf (zie etalage links)

Ook vanuit Bergentheim zijn diverse soldaten uitgezonden geweest naar het verre Oost-Indië.

Natuurlijk waren de families erg blij toen hun geliefden weer thuis kwamen!

Bergentheim: Na de oorlog...

Na de oorlog is het werk rondom Bergentheim verandert van veenwinning naar andere bedrijvigheden. Hier ziet u funderingswerkzaamheden van de Textielfabriek Nico ter Kuile en zn. Later werd deze fabriek een vestiging van kunststoffenfabrikant Wavin; tegenwoordig is het in gebruik als overslag voor Toppoint.

Wie staan er hier op de foto? Tot op heden hebben we nog geen namen!

Hieronder de fabriek in 1958.

De weverij sloot in 1965.

Weverij in Bergentheim gaat sluiten

ENSCHDEDE — In verband met de reorganisatie bij de textielfabrieken Van Heek en Co en Rigtersbleek, die zoals bekend enige tijd geleden fuseerden, is besloten de NV Bergentheim in de gelijknamige plaats op te heffen.

Vandaag is het personeel, circa tachtig personen, ontslag aangezegd. De fabriek bestaat uit een weverij en een spoelerij van geringe omvang. Men zal bij het ontslag de wettelijk voorgeschreven opzegtermijn in acht nemen. Het bedrijf, dat in 1947 door Nico ter Kuile en Zn. NV in Bergentheim werd opgericht, maakte sedert enkele jaren deel uit van de textielcombinatie Van Heek en Co-Rigtersbleek-Nico ter Kuile.

Bergentheim: Bevrijdingsroute 2025

Familie Bent Kanaalweg West 57

Meester Bent was de hoofdonderwijzer van de Koningsbergerschool in de 2^e W.O.; de familie Bent woonde naast de school, waar nu Kanaalweg West 57 is.

Mevrouw Bertha vd Sluis vertelde: *“Wij moesten in de oorlog op school zo veel mogelijk Duitse liedjes leren. En dat kwamen ze ook controleren! Meester Bent was daar niet voor; hij heeft ons 2 liedjes geleerd, waaronder ‘Stille Nacht’, en als de Duitse soldaten in de klas kwamen, dan meesten we die 2 liedjes zingen. Dan gingen ze weer weg.”*

Onderwijzend personeel van de Koningsbergerschool (±1935)

Op 3 december 1939 gebeurde in Bergentheim een noodlottig ongeluk. Zelfs de Vlissingse Courant berichtte erover:

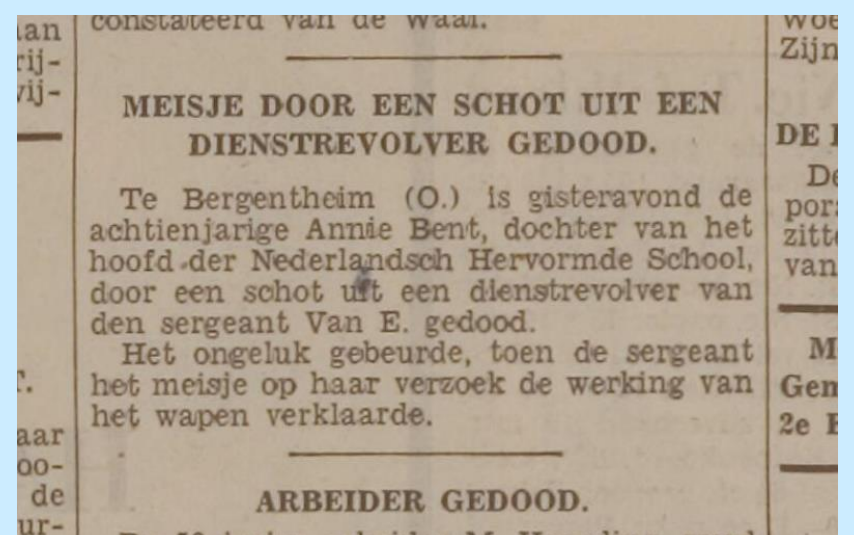
“Zondagavond is te Bergentheim de achttienjarige Annie Bent, dochter van het hoofd der Nederlandsch Hervormde school, door een schot uit een dienstrevolver van den sergeant Van E. gedood. Het ongeluk gebeurde toen de sergeant het meisje op haar verzoek de werking van het wapen verklaarde. Het lijk is voor sectie naar het ziekenhuis te Hardenberg gebracht. Van E. is in de Marechausseekazerne in verzekerde bewaring gesteld”.

Antonia Everdina Johanna (Annie) Bent was geboren op 24 juni 1921 in Gendringen. Ze was een dochter van hoofdonderwijzer Hendrik Johan Bent en Johanna Georgine Sytsema.

De Koningsbergerschool vierde onlangs (2024) haar 100-jarig bestaan.

Het herinneringsboek geeft een mooi overzicht van de geschiedenis van deze Bergentheimse school.

Bergentheim: Bevrijdingsroute 2025

N.A.D. Kamp Bergentheim (Stationsweg 10)

In Bergentheim heeft een barak gestaan voor de Nederlandse Arbeidsdienst.

Dat was -ongeveer- waar nu het Koepelveld is. De zuidkant van de Stationsweg was toen nog onbebouwd; het stuk grond heette de 'Ossenbroek' en lag ten zuiden van het stationsgebouw en ten westen van het postkantoor.

(Nog niet bevestigd: iemand vertelde dat het schuurtje van huidige Stationsweg 10 het brandweer huisje was naast het kamp.

In hun vrije tijd of wanneer er niet gewerkt kon worden, konden de arbeidsmannen tijd besteden aan handenarbeid. Meestal moest er voor het kamp nog wel het een en ander gemaakt worden of men maakte iets voor eigen gebruik.

Zo maakte een arbeidsman dit doosje met op het deksel de tekst:

"Ter herinnering N.A.D. Bergentheim"

De slagzinnen van de NAD waren: 'Eerbied voor den Arbeid' en 'Door Arbeidsvreugde tot Levensvreugde'. Aanvankelijk bestond de NAD uit vrijwilligers, maar op 1 april 1942 werd hij verplicht gesteld voor alle jonge mannen van 18 tot 23 jaar. Vanaf die datum werden bepaalde categorieën verplicht opgeroepen. In 1943 moest zelfs een gehele jaarlichting (1925) er aan geloven.

Het kamp droeg vanaf maart 1943 de naam "Kamp Joost van den Vondel".

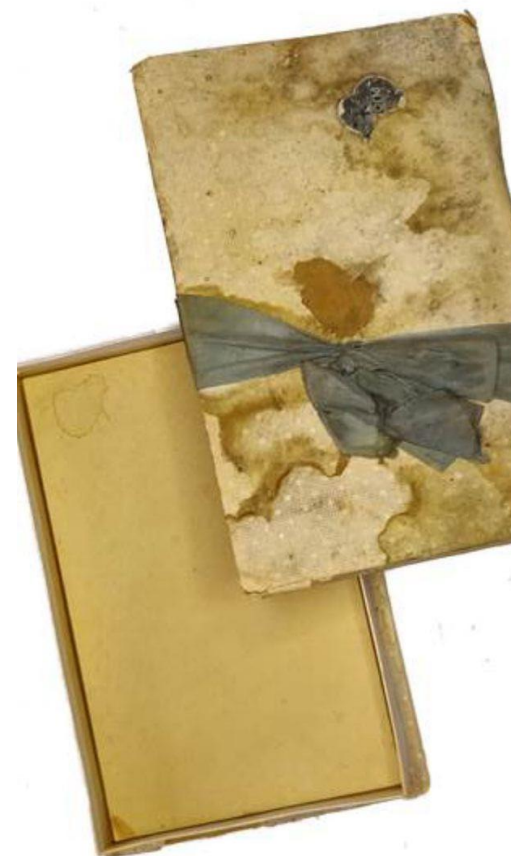
Bergentheim: Bevrijdingsroute 2025

Huize “Togge” Stationsweg 6a

Een stapeltje oorlogsfoto's verstopt onder de dakpannen van een huis in Bergentheim riep tal van vraagtekens op. Maar nadat amateurhistoricus Freddie Ekkel van het Streekmuseum Kloosterhaar een oproep plaatste op Facebook is een van de meest prangende vragen nu beantwoord. Met dank aan een 93 lentes tellende Bergentheimer.

Het was Alfred Borneman die aanklopte bij amateurhistoricus Ekkel. Borneman woonde als kind ooit in een huis aan de Stationsweg, waar onlangs tijdens een verbouwing het stapeltje foto's werd gevonden. Waarvan een aantal overduidelijk was gemaakt tijdens de Tweede Wereldoorlog. De huidige huiseigenaar klopte vervolgens aan bij Borneman. Of die wellicht meer wist van de foto's.

Dergelijke foto's zouden dominee Dijkhuis in grote problemen brengen als ze in handen van de Duitsers zouden vallen.

In dit verhaal draait het grotendeels om de zogenoemde Trouwgroep, een groep verzetshelden uit Bergentheim, vernoemd naar de bekende oorlogskrant waar ze aan meewerkten. De lokale dominee Cornelis Ipe Dijkhuis maakte deel uit van deze Trouwgroep.

Freddie Ekkel: "Uit een combinatie van genealogisch onderzoek en aanwijzingen komt een hele aannemelijke verklaring naar voren hoe die foto's destijds achter dat dakbeschot moeten zijn beland. De oma van Alfred Borneman woonde destijds in dit huis. Zij had een zus (Akke Oord) die in die tijd huishoudster was van dominee Dijkhuis."

"Enkele maanden voor de bevrijding werd deze predikant getipt dat de Duitse Sicherheitsdienst (SD) hem wilde arresteren", zegt Ekkel. "De dominee wist echter op tijd te vluchten. Vervolgens heeft de huishoudster de foto's vermoedelijk onder het dakbeschot van het huis van haar zus verstopt. De foto's waren belastend voor de dominee. Zo zaten er exemplaren tussen van het Koninklijk Huis. Ten tijde van de oorlog waren dergelijke foto's ten strengste verboden."

Bergentheim: Bevrijdingsroute 2025

Huize Dominee Dijkhuis
Kanaalweg Oost 58
(nu de Bo)

Naast de Oosterkerk stond eerder de pastorie waarin dominee Dijkhuis woonde ten tijde van de 2 W.O.

Dominee Dijkhuis speelde een zeer belangrijke rol in het lokale verzet. Nadat de verzetsgroep was verraden, moest Dominee Dijkhuis onderduiken.

Dominee Dijkhuis zat tot aan de bevrijding ondergedoken. Freddie Ekkel vertelt: "Daarna werd hij benoemd in Aalten. Al heeft hij voor hij er aan de slag ging eerst nog enkele maanden vrijaf gekregen. Om weer op krachten te komen na wat hij allemaal had meegemaakt."

Veldwachter Anne de Jong had verteld dat dominee Dijkhuis gezegd had "dat hij later bij zijn jongens begraven wilde worden". Veldwachter De Jong zat zelf ook in het verzet, maar is hiervoor nooit opgepakt.

Dominee Dijkhuis vond zijn laatste rustplaats naast zijn strijdmakkers uit het verzet.

De predikant heeft eigenlijk altijd onbesproken gelaten wat hij in de oorlog exact heeft gedaan. Simpelweg omdat hij geen heldenrol toegedicht wilde krijgen. "Maar later werd er steeds meer over hem bekend en werd duidelijk dat hij toch wel een hele cruciale rol binnen de verzetsgroep bekleedde", zegt Ekkel.

Bergentheim: Bevrijdingsroute 2025

Huize van der Sluis Van Roijensweg 7

Waarom staat er een deur uit dit huis in het Yad Vashem museum in Jeruzalem?

Willem van der Sluis had een hier winkel met schildersartikelen. Willem was getrouwd met Gerritdina. In een verborgen ruimte waren een verzetsman en de Jood Sallie Lindeman verstopt.

Sallie woonde in Wierden; hij was opgepakt en werd naar Westerbork gestuurd. Maar dankzij hulp van het verzet in Wierden, wist hij te ontsnappen en kwam hij terecht bij de familie vd Sluis. Hij verbleef daar van 1942 t/m 1945.

's Nachts kwam Sallie uit de schuilplaats en beschilderde houten elementen. En ook een boeren scene schilderde hij op een binnendeur.

Tijdens een inval van de Duitsers, wist Gerritdina overtuigend te melden dat zij geen onderduikers had. Terwijl er 2 op zolder zaten, waaronder Sallie Lindeman.

Na de oorlog had Sallie een benzinepomp station in Wierden. Hij is later getrouwd, maar ze zijn zonder kinderen gestorven.

In 2013 heeft Wilna de Groot- van der Sluis, de dochter van Willem en Gerritdina een verzoek ingediend bij Yad Vashem voor erkenning van het werk van haar ouders.

In 2017 hebben Willem en Gerritdina deze erkenning gekregen.

De beschilderde deur is uit het huis gehaald en samen met enkele andere stukken in het Yad Vashem museum te Jeruzalem ten toon gesteld.

Bergentheim: Bevrijdingsroute 2025

Huize Geert Salomons Van Roijensweg 69

Geert Salomons moet verwonderd zijn geweest toen op 13 augustus 1944 in de vroege morgen een Engelse piloot op de achterdeur klopte.

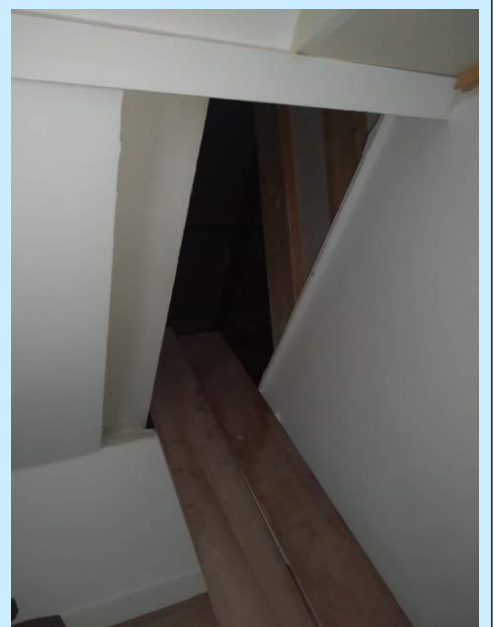
Het was Flt/Sgt John Downie. Hij had nog net op tijd de brandende Lancaster waarin hij zat kunnen verlaten en landde aan een parachute ergens tussen de van Roijenswijk en Rauwbloksweg. Het adres was toen '322/325'.

De boerderij van Geert Salomons had de veelzeggende naam "Vredenhoeve". Dankzij zijn verblijf eerst op de "Vredenhoeve" en later ook in Almelo en Hengelo, heeft vliegenier John Downie de oorlog overleefd. Hij maakte in Hengelo de bevrijding mee.

Hoewel het huis door diverse families bewoond is geweest, hebben alle bewoners de verstopplek van de vliegenier en andere onderduikers tot op de dag van vandaag in tact gehouden!

Bergentheim: Bevrijdingsroute 2025

Huize Te Rietstap Van Roijensweg 87

Op 7 april 1913 wordt Derk Jan te Rietstap geboren. Hij vestigt zich net als andere boeren in de veenkoloniën in Bergentheim. Hij trouwt in 1938 met Pietertje van der Vinne.

Vanuit zijn geloof ziet Derk Te Rietstap het als zijn plicht om de medemens te helpen en te strijden voor vrijheid. In de oorlog is in zijn boerderij een centrum van verzet. De gezinnen Te Rietstap en Ormel werken nauw samen en verbergen onderduikers.

Het illegale blad Trouw wordt in de regio verspreid vanuit de Te Rietstaps boerderij.

Op 12 januari 1945 wordt Derk gearresteerd. Via Kamp Erika en de gevangenis in Almelo, komt hij in de Kruisberg gevangenis te Doetinchem terecht.

Derk Te Rietstap wordt op 2 maart 1945 in een groep van 46 mannen te Rademakersbroek gefusilleerd. In totaal zijn 12 mannen uit de omgeving van Hardenberg bij het Rademakersbroek gefusilleerd, waaronder ook Ormel en Salomons.

Op 27 april worden ze allen herbegraven in Bergentheim.

De weduwe Pietertje te Rietstap heeft in een dagboek de arrestatie, gevangenschap en executie van haar man Derk beschreven.

Na 75 jaar hebben haar kinderen haar hartenkreten vrijgegeven voor publicatie. Het boekje kreeg de pakkende titel “Dat jullie weten wat oorlog is”:

